

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/38157,ul-Fornalskiej-Malgorzaty.html>
03.04.2026, 18:57

ul. Fornalskiej Małgorzaty

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa powinna zostać zmieniona jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Fornalska Małgorzata (1902-1944) ps. „Jasia”, „Maria Jasińska”, „Michalska” – aktywistka i funkcjonariuszka komunistyczna, członkini władz stalinowskiej konspiracji na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką.

Urodziła się 8 czerwca 1902 r. we wsi Fajstławice, pow. krasnostawski, w rodzinie chłopskiej. Po wybuchu I wojny światowej w 1914 roku znalazła się wraz z rodziną w Carycynie w Rosji (obecnie Wołgograd). Tam wraz z matką zaangażowała się w działalność rewolucyjną. Wstąpiła do Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (do grupy działającej w Carycynie). W lipcu 1918 roku została członkinią Rosyjskiej Komunistycznej Partii (bolszewików) i służyła w Carycyńskim Batalionie Komunistycznym.

Po utworzeniu Komunistycznej Partii Robotniczej Polski stała się członkiem saratowskiej grupy KPRP. Została zmobilizowana na front, skąd, w styczniu 1920 r., skierowano ją do dywersyjnej działalności komunistycznej w na tyłach wojsk polskich. W czasie najazdu bolszewickiego na terenach okupowanych przez Armię Czerwoną współtworzyła struktury Tymczasowego Komitetu Rewolucyjnego Polski w Białymstoku (TKRP), czyli tworzonych przez bolszewików władz polskiej republiki sowieckiej: w okresie lipca i sierpnia 1920 roku była pracownikiem Komisariatu Oświaty TKRP. Po klęsce bolszewików w bitwach warszawskiej i niemeńskiej w 1920 r. została ewakuowana do Moskwy. Studiowała na Uniwersytecie Komunistycznym im. J. Swierdłowa w Moskwie. W 1921 roku ponownie została przetrzucona do kraju w celu prowadzenia działalności komunistycznej. Działała w centralnych strukturach KPRP w Warszawie zajmując się m.in. agitacją antypaństwową. Aresztowana za działalność przeciw RP została skazana na karę pozbawienia wolności. Po nadzwyczajnym zmniejszeniu wymiaru kary przez polski Sąd Apelacyjny Fornalska wyszła na wolność. Już w 1926 r. została przetrzucona do ZSRR, studiowała w Akademii Wychowania Komunistycznego im. N. Krupskiej, a później w Międzynarodowej Szkole Leninowskiej. Jednocześnie działała w stalinowskich strukturach Kominternu i w Międzynarodówce Chłopskiej.

Na początku 1934 roku została ponownie skierowana do działalności dywersyjnej na terenie kraju i przetrzucona do Polski. Jako zawodowa funkcjonariuszka Komunistycznej Partii Polski (KPP) utrzymywana z funduszy przemyconych z Moskwy. Działała w różnych regionach kraju oraz w strukturach centralnych - w tzw. Wydziale Rolnym Komitetu

Centralnego KPP a także w stalinowskiej Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom. Aresztowana 13 sierpnia 1939 roku już we wrześniu we wrześniu 1939 r. została uwolniona po najeździe niemieckim i sowieckim na Polskę. Znalazła się na terenach okupowanych przez Związek Sowiecki. W czasie sowieckiego terroru w latach 1939-1941 pracowała w redakcji jednej z bolszewickich gazet, była też nauczycielką w wiejskiej szkole a potem w Białymstoku.

Po ataku Niemiec na ZSRS latem 1941 roku została ewakuowana i skierowana na dodatkowe kursy dywersyjne Kominternu w m. Puszkino, a następnie w Kuszarenkowie. Tu weszła w skład drugiej dywersantów sowieckich, którzy zostali przetrzuceni drogą lotniczą do Polski okupowanej przez Niemców 20 V 1942 r.

Wraz z innymi została dołączona do centralnych struktur PPR. Współtworzyła stalinowską propagandę, odpowiadała także za utrzymywanie łączności z Moskwą oraz za produkcję fałszywych dokumentów dla członków partii. Była uczestnikiem wewnętrznego spisku przeciw Bolesławowi Mołojcowi, który przejął władzę w PPR po zabójstwie M. Nowotki. Do aresztowania przez gestapo w dniu 14 listopada 1943 roku była członkinią najbliższego kierownictwa PPR, kiedy na czele tej struktury stał Pinkus Finder. Została aresztowana wraz z nim. Po kilku miesiącach została rozstrzelana przez Niemców 26 lipca 1944 r. w Warszawie.

(mkkkr)